

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2023

Klára Vomáčková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Klára Vomáčková

Elektronická taneční hudba a její mládežnická subkultura

Olomouc 2023

vedoucí práce: Mgr. Filip Krejčí, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Elektronická taneční hudba a její mládežnická subkultura zpracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při psaní práce čerpala, byly citovány v poznámkovém aparátu a uvádím je v seznamu použitých zdrojů.

Klára Vomáčková

Poděkování

Děkuji Mgr. Filipu Krejčímu, Ph.D. za odborné vedení a poskytování rad při zpracování bakalářské práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá elektronickou taneční hudbou a její mládežnickou subkulturou. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány charakteristice formy elektronické taneční hudby z hlediska tvorby a obsahu, hlavním žánrům a vývoji od počátků až do současného postavení ve světovém hudebním průmyslu. Kromě toho se práce zaměřuje na posluchače elektronické taneční hudby, kterými jsou především zástupci mladší generace a jejichž ustálené chování je zařadilo mezi subkultury. Popisuje práci DJs, prostředí raves a dalších tanečních večírků, na kterých mnozí účastníci užívají návykové látky, a to především extázi.

Abstract

This bachelor's thesis is about electronic dance music and its youth subculture. Chapters are devoted to the characteristics of the form of electronic dance music in terms of creation and content, main genres and development from the beginning to current position in the world music industry. In addition, the work focuses on listeners of electronic dance music, who are mostly people of the younger generation and whose established behavior has placed them among subcultures. It describes the work of DJs, the environment of raves and other dance parties, where many participants use addictive substances, especially ecstasy.

Obsah

Prohlášení	3
Poděkování	4
Abstrakt	5
Abstract	5
1 Úvod.....	8
2 Charakteristika elektronické taneční hudby	9
3 Hlavní žánry elektronické taneční hudby a jejich subžánry	12
3.1 Techno.....	12
3.2 House	13
3.3 Trance.....	14
3.4 Drum and bass	14
3.5 Dubstep	15
4 Vývoj elektronické taneční hudby	16
4.1 50. léta: Základem byla elektronická hudba.....	16
4.2 60. a 70. léta: Éra diskoték a experimentace	17
4.3 80. a 90. léta: Vznik žánrů house a techno.....	19
4.4 Elektronická taneční hudba současnosti	20
5 Subkultura elektronické taneční hudby	22
5.1 Od studia k posluchači	22
5.1.1 Producent.....	23
5.1.2 DJ.....	23
5.1.3 Posluchač a rave	25
5.2 Užívání návykových látek problémem mládežnické subkultury elektronické taneční hudby	29
5.2.1 Extáze.....	31
5.2.2 Další taneční drogy	34

5.2.3	Prevalence užívání extáze a jiných tanečních drog	36
6	Závěr	40
	Seznam zkratek	41
	Seznam použitých zdrojů	42
	Anotace	45

1 Úvod

Elektronická taneční hudba se stala fenoménem posledních let. V počátcích svého vývoje se řadila k undergroundovým hudebním stylům. Dnes už je téměř všudypřítomná. Nejenom že se objevuje ve vysílání běžných komerčních rádií, ale i roztancovává davy posluchačů na masových světových festivalech. Jejími příznivci jsou především zástupci mladší generace. Avšak zvláště pro její mechanický zvuk a odlišný způsob tvorby se často potýká s kritikou. Přestože se elektronická taneční hudba v mnoha ohledech liší od jiných žánrů populární hudby, má významné postavení v současném hudebním průmyslu a minimálně svou popularitou se povznesla na úroveň dalších hudebních žánrů.

Tématem práce je elektronická taneční hudba a její mládežnická subkultura. Vzhledem k povaze tématu, které je poměrně nové a rychle se vyvíjející, neexistuje mnoho publikací, jež se mu věnují. Cílem této práce je tedy vytvořit aktuální soubor informací o elektronické taneční hudbě a objasnit specifika její subkultury. Práce může sloužit pro lepší pochopení právě těm, kteří se chtějí o tomto hudebním stylu dozvědět více. Představuje také určitý pokus o vhled do prostředí jeho posluchačů, mezi než patří i autorka práce.

Předmětem první části práce je samotná forma elektronické taneční hudby. Cílem je provést čtenáře její základní charakteristikou z hlediska tvorby a hudebních prvků, představit její hlavní žánry a jejich subžánry a vysvětlit, co předcházelo vzniku takové hudby, jak se vyvíjela a jaká je její současná podoba. Jelikož nelze popsat elektronickou taneční hudbu bez zmínky o specifikách posluchačů, jejichž ustálené chování je zařadilo mezi subkultury, druhá část práce se bude zabývat právě okolnostmi poslechu této hudební scény. Nejdříve bude objasněno, kdo stojí za tvorbou elektronické taneční hudby a jakou roli v ní hraje postava *DJe*. Dále se přesune pozornost na posluchače a na hudební akce, kterých se účastní. Tyto taneční večírky mají obvykle tři jednotící prvky – hudbu, tanec a návykové látky. Mnozí účastníci na nich užívají omamné látky pro zintenzivnění jejich hudebního prožitku. Většina z nich je však tvořena mládeží, která se s nimi dostává do kontaktu v prostředí nočního života. Právě proto se zaměříme i na tzv. taneční drogy, a to především na extázi, jež je typickou látkou užívanou subkulturou elektronické taneční hudby.

Předpokladem k tvorbě práce a k dosažení stanoveného cíle je především použití zdrojů dohledatelných elektronicky a zahraniční literatury. Vzhledem k úmyslu podat co nejaktuálnější informace je zřejmé, že zdrojem budou i zájmové internetové weby, které se zaměřují na elektronickou taneční hudbu.

2 Charakteristika elektronické taneční hudby

Termín *elektronická taneční hudba* zahrnuje širokou škálu hudebních stylů a jeho definice je různorodá nejenom v odborných publikacích, ale i mezi jeho samotnými posluchači. Obzvláště zkrácená verze EDM původního anglického termínu *electronic dance music* je dnes obecným označením tohoto typu hudby. Přestože si jsou příznivci elektronické taneční hudby vědomi rozdílů mezi jednotlivými styly, EDM je jejím nerozšířenějším pojmenováním.¹

Termín *elektronická hudba*, který je často nesprávně zaměňován s *elektronickou taneční hudbou*, obecně označuje hudbu vytvořenou elektronicky a splývá s pojmem *elektroakustická hudba*. EDM sice vychází z *elektronické hudby*, má však navíc především funkci tanečního doprovodu. Každá skladba EDM ale nemá primárně taneční funkci a slouží i pro běžný poslech. Z tohoto důvodu bylo zavedeno lomené označení – *electronic / dance music*, které nejpřesněji odpovídá jejím vlastnostem.²

Veškeré styly EDM jsou charakteristické tím, že jsou tvořeny elektronickými zařízeními neboli elektronickými hudebními nástroji. Příkladem jsou syntetizátory, bicí automaty, sekvencery, samplery nebo dvanáctipalcové vinylové desky. Ačkoliv se elektronické nástroje stále častěji využívají i v dalších žánrech populární hudby, vždy tvořily základ EDM, ve které jsou jiné tradiční hudební nástroje nebo živý zpěv spíše výjimkou.³ Modernizace doby, která přinesla nové technologie, umožnila používání zcela nových elektronických přístrojů a počítačových softwarů, které jsou uplatňovány v tvorbě hudby. Dnes se pracuje např. i s přístrojem Ableton push a počítačovým programem Ableton, s midi keyboardem, nebo také s kontrolery.⁴ V počítači je tak zahrnuto celé nahrávací studio s mixážním pultem a řadou efektů. Pomocí úpravy na pevném disku lze zvuk natahovat, stříhat, kombinovat a dále upravovat, a to vše ve „virtuálním prostoru“ počítače.⁵ Růst EDM byl také urychlen zavedením protokolu MIDI (Musical Instrument Digital Interface) v roce

---

¹ V této práci je proto použito označení EDM.

² BUTLER, Mark Jonathan. *Unlocking the Groove: Rhythm, Meter, and Musical Design in Electronic Dance Music*. S. 6.

³ Tamtéž, s. 33.

⁴ HOLKOVÁ, Vendula, 2019. Historie a současnost elektronické taneční hudby. In: *Kulturio.cz – Společnost a kultura* [online]. 26.4.2019 [cit. 27.3.2023].

⁵ REYNOLDS, Simon. *Generation ecstasy: into the world of techno and rave culture*. S. 41.

1983. MIDI umožnilo bicím automatům snadno se propojit s jinými elektronickými zařízeními.⁶

Elektronická taneční hudba je převážně hudbou instrumentální.⁷ Vokální složka není jejím dominantním prvkem a často se vyskytuje v různě zbarvených úpravách a pouze v krátkých úsecích – v podobě frází, slov, slabik nebo i pouhých hlásek. Tento znak odlišuje EDM od téměř všech jiných žánrů komerční populární hudby v USA a v Evropě od zrodu *rock'n'rollu*. Přestože bývá výhradně instrumentální hudba definována jako hudba absolutní, jelikož je abstraktní a nevyjadřuje žádný význam a je tak oproštěná od mimohudebních prostředků, právě posluchači přidávají elektronické taneční hudbě na významu tím, že ji interpretují tancem.⁸

Pro EDM je velmi podstatné živé vystupování, které je však stejně jako ve studiové produkci zprostředkované technologicky s využitím především mixážního pultu, sluchátek a vinylových desek. „Živou“ hudbu tvoří *DJ*.⁹ Ten vybírá a kombinuje různé části nahrávek, melodických útržků jiných autorů (často užíván pojem *sample*) a vytváří z nich zcela nové kompozice, které se podstatně liší od originálu. Vystoupení *DJe* je bezprostřední, jelikož není zcela předem připravené a závisí na vlastní improvizaci. Vyvíjí se podle konkrétní situace a interakce s tančícím publikem.¹⁰ Tvorba EDM tedy vzniká za využití tzv. *samplování* a *sekvencování*. Podstatou *samplování*, které je možné označit i jako vzorkování, je přepracovávání samplů.¹¹ Skladba se skládá tzv. „od beatů nahoru“ – na stálý rytmus se vrství další melodie, vokály a jiné zvukové efekty. Na scéně EDM je zvyklostí, že *DJs* a producenti přetváří již dříve vytvořený hudební materiál jiných autorů bez ohledu na etické chování a právní problémy.¹²

Jedním z dalších hlavních znaků EDM je relativně rychlé a obzvláště pevné tempo, které se běžně pohybuje v rozmezí 120–150 BPM, někdy až 180 BPM.¹³ S výjimkou některých vedlejších subžánrů je typickým rysem také stále se opakující

---

⁶ DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily. Electronic Dance Music. In: *Grove Music Online*. [online]. 10. Oxford University Press. 10.7.2012 [cit. 29.03.2023].

⁷ Proto se také pro jednotlivé hudební stopy v EDM užívá častěji pojem „track“ více než „skladba“.

⁸ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 34.

⁹ Disc jockey, zkráceně DJ, do češtiny přeloženo z anglického jazyka jako diskžokej nebo dýdžej.

Pro pojmenování množného čísla je v práci použit pojem DJs.

¹⁰ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 33.

¹¹ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, *Beaty, bigbeaty, breakbeaty: Průvodce moderní hudbou 90. let*. S. 133.

¹² DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily, pozn. 6. [cit. 16.03.2023].

¹³ BPM (Beats Per Minute) je anglické označení tempa. Vyjadřuje počet úderů za minutu.

tzv. *bass drum pattern* – stále se opakující rytmus basového bubnu¹⁴ a tzv. *drop* – neočekávaná změna onoho rytmu.¹⁵

---

¹⁴ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 34.

¹⁵ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

3 Hlavní žánry elektronické taneční hudby a jejich subžánry

Elektronická taneční hudba dnes čítá velké množství různých žánrů a jejich subžánrů, které se v mnohých případech navzájem prolínají. Prvními žánry bylo *techno* a *house*, z nichž čerpaly i nově vzniklé styly EDM. Dále uvedeme jiné nejběžnější žánry – *trance*, *drum and bass* a *dubstep*.

3.1 Techno

Techno jako jedno ze základních žánrů EDM vzniklo již v 80. letech 20. století. Jeho podstatou jsou rychle se opakující údery basového bubnu a repetitivní zvuky a smyčky, které posluchače mohou přivést do pocitu transu.¹⁶ Žánr je složen z plných melodických vrstev a není pravidlem, že je vždy doplněn basovou linkou.¹⁷ V porovnání s ostatními žánry neobsahuje *samply*. Značí se čtyřčtvrtovým taktem a jeho skladby se pohybují v relativně rychlém tempu. První skladby techna zahrnovaly prvky *house*, *funku* a dalších žánrů.¹⁸

Příkladem subžánru *techna* je např. *hardcore techno*.¹⁹ Existuje mnoho různých stylů *techna*, které se vážou převážně ke konkrétnímu místu vzniku, a především v případě *techna* v porovnání s jinými žánry EDM lze velmi dobře poznat, z jakého státu pochází.²⁰

Pro některé posluchače představuje *techno* kromě hudby také způsob života. Zejména subžánr *freetekno* se dostal do širšího povědomí pořádáním akcí, na které se sjíždí velké množství fanoušků, a to včetně zahraničních. Roli *DJ* zde zastávají tzv. *soundsystémy*. Jedná se o spolek *DJs* a dalších příznivců, kteří příležitostně tvoří hudbu.²¹ Pro mnohých z nich bohužel hudba dotváří pouhé pozadí k jejich stavu způsobeném návykovými látkami. Tento přístup k *technu* je příčinou skutečnosti, že se pozornost veřejnosti zaměřuje zvláště na užívání těchto látek v oblasti taneční scény, avšak v souvislosti s veškerými styly EDM a nikoli na hudbu samotnou. Ovlivňuje tak pohled přihlížejících na její kvalitu.²²

---

¹⁶ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

¹⁷ SAUNDERS, Nicholas. *Extáze & Techno scéna*. S. 198.

¹⁸ Techno je všechno! *Encyklopedie taneční hudby*, 2008. Techno.cz. Novinky na české taneční scéně. [online]. 12.3.2008 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <http://www.techno.cz/clanek/25059/3.-dil-techno-je-vsechno>.

¹⁹ DORUŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 150.

²⁰ Techno je všechno! *Encyklopedie taneční hudby*, pozn. 18.

²¹ DORUŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 153.

²² 3. díl: Techno je všechno! *Encyklopedie taneční hudby*, pozn. 18. [cit. 19.03.2023].

3.2 House

House je spolu s *technem* jeden z prvotních žánrů EDM, stále je jedním z nejpopulárnějších a je také základem dalších subžánrů. Existují dvě teorie, které vysvětlují původ názvu tohoto žánru. První teorie spojuje název se skutečností, že se tato hudba dá vytvořit i v domácím prostředí – zakládá se tedy na samotném význam slova *house*, v překladu z anglického jazyka pojem „house“ znamená doma či dům. Druhá teorie se opírá o název klubu, kde *house* vznikl – tedy „Warehouse“ a z něhož je název žánru údajně odvozen.²³

Tento žánr se značí čtyřčtvrtovým rytmem a charakterizuje jej tzv. *four-on-the-floor*, rytmický vzorec, ve kterém ke každé době taktu náleží jeden úder basového bubnu. – tzv. *kick*.²⁴ Částečně vychází z žánrů *disca* a *funku*. Kořeny *disca* se v *house* vyznačují užitím gospelového stylu zpěvu a kořeny *funku* obsazením basových melodických linek.²⁵

House se rozvětvil na několik dalších subžánrů, které se mezi sebou velmi neliší a závisí především na místě vzniku. Patří k nim např. *progressive house*, *tropical house* nebo *electro house*.²⁶ Subžánr *Progressive house* proslavil např. DJ Avicii. Mezi představitele *tropical house* se řadí např. Kygo a žánr *electro house* se používá k označení hudby Hardwella.²⁷ Pro subžánr *electro house* je typické tempo 125–135 BPM, vysoko posazené pronikavé zvuky a tzv. *riffy* vytvořené na klavír či housle. Mimo jiné pracuje i s úryvky, které pochází z hip-hopových skladeb 80. let. Přestože se stal *electro house* oblíbený zvláště mezi komerčními médii, neztratil svou oblíbenost ani mezi zarytými undergroundovými posluchači.

V současnosti *house* inspiruje i hudební umělce zcela jiných hudebních žánrů – např. popovou zpěvačku Madonna.²⁸ Určitým odkazem, který za sebou *house* zanechal, je také pojem „*house party*“, který se dnes běžně užívá pro označení večírku s elektronickou taneční hudbou, přestože se vždy nejedná konkrétně o tento žánr.²⁹

---

²³ VARGA, Ondřej, 2008. History of techno: House music part 2. *Bassline: českomoravské taneční noviny*. 2002(8), s. 70.

²⁴ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

²⁵ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 17.

²⁶ House music... it's a spiritual thing! *Encyklopedie taneční hudby*, 2008. Techno.cz. Novinky na české taneční scéně. [online]. 5.3.2008 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <http://www.techno.cz/clanek/24963/2.-dil-house-music...-its-a-spiritual-thing>.

²⁷ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

²⁸ House music... it's a spiritual thing! *Encyklopedie taneční hudby*, 2008, pozn. 26.

²⁹ DORUŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 150.

3.3 Trance

Trance má svůj původ v *technu*, z něhož převzal svůj čtyřčtvrtý rytmus a tempo, které se pohybuje mezi 130 až 160 BPM. Přilákal posluchače, pro než byl zvuk *techna* příliš hrubý.³⁰ Ve srovnání s ním poskytuje intenzivnější prožitek. Vznikl v 90. letech v Nizozemsku a Německu. K relativně rychlému rytmu se přidaly graduující psychedelické zvuky.³¹ Jeho typickým znakem je propojení s emocemi, k němuž pomáhá až hypnotická rytmizace. Prostřednictvím toho bylo možné dosáhnout stavu a mysli těla podobného transu z čehož se vyvinul i jeho samotný název *trance* – v překladu trans, extáze nebo hypnóza.³²

Forma *trance* je převážně instrumentální. Žánr je typický např. pro DJe Armina van Buurena nebo Tiësta.³³ K jeho subžánrům patří kupříkladu *psychedelic trance* neboli *psytrance* a *deeptrance*. *Deeptrance* se stejně jako *deep techno* nebo *deep house* značí odlišnou percepcí hudby, přičemž se menší hudební prvky odehrávají jakoby pod povrchem.³⁴

3.4 Drum and bass

Drum and bass, jeden z dnešních nejoblíbenějších žánrů EDM, vychází z žánru *jungle*, který má původ v 90. letech, avšak pojmenování *drum and bass* (a jeho zkrácené verze *drum'n'bass* a *dnb*) se dnes využívá stále častěji. Původně neměl pevná pravidla a kombinoval prvky různých elektronicko-tanečních žánrů. V současnosti je charakteristický výraznou basovou linkou a tanečními melodiemi.³⁵ Má těžký bicí rytmus a obsahuje poměrně malé množství samplů.³⁶ V porovnání s jinými žánry nedodrhuje typický rovný čtyřčtvrtý rytmus a využívá rytmus synkopický, kdy je těžká doba přesunuta na lehkou.³⁷

---

³⁰ Trance znamená hypnotický stav. *Encyklopedie taneční hudby*, 2008. Techno.cz. Novinky na české taneční scéně. [online]. 19.3.2008 [cit. 22.03.2023]. Dostupné z: <http://www.techno.cz/clanek/25151/4.-dil-trance-znamená-hypnoticky-stav>.

³¹ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 149.

³² Trance znamená hypnotický stav. *Encyklopedie taneční hudby*, pozn. 30.

³³ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

³⁴ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 149.

³⁵ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

³⁶ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 185.

³⁷ Beat 4/4? Tady platí jiná počty... *Encyklopedie taneční hudby*, 2008. Techno.cz. Novinky na české taneční scéně. [online]. 27.3.2008 [cit. 22.03.2023]. Dostupné z: <http://www.techno.cz/clanek/25216/5.-dil-beat-44-tady-plati-jinaci-pocty...>

Je v něm uplatněn tzv. „striktně zlomený beat“ a má velmi rychlé tempo. Některé skladby přesahují i 180 BPM.³⁸

Jeho subžánrem je např. *ambient drum 'n' bass*, jež se značí vzdušnější formou a často obsahuje vokální části s ženským hlasem.³⁹ Zástupcem *neurofunku*, jednoho z dalších subžánrů je například DJ Ed Rush. Jeho tvorba se někdy označuje i jako subžánr *techstep*. *Techstep* obsahuje prvky *techna* a je význačný svým temným rázem. Je tvořen z různých syntetizovaných zvuků i ruchů – např. pípavé nebo mlaskavé zvuky.⁴⁰

3.5 Dubstep

Dubstep je nejmladším žánrem EDM, který vznikl poměrně nedávno, přibližně v roce 2010. Užívá prvků *hip-hopu*. K těžkému basovému bubnu jsou přidány rytmické trojité údery hi-hatů. *Dubstep* svým specifickým zvukem působí poměrně pochmurně a drsně.⁴¹ Včleňuje sample s nahrávkami útržků lidského hlasu, které jsou následně upraveny přidáním zvukových efektů. Basová linka je natolik masivní, že se pohybuje nad rámcem spektra slyšitelných zvuků a při vysoké hlasitosti a užití kvalitní reprosoustavy může dunět v celém lidském těle.⁴² K jeho subžánrům patří kupříkladu *EDM trap*.⁴³

---

³⁸ Bici a basa, je něco víc třeba? *Encyklopedie taneční hudby*, 2008. Techno.cz. Novinky na české taneční scéně. [online]. 2.4.2008 [cit. 22.03.2023]. Dostupné z: <http://www.techno.cz/clanek/25302/6.-dil-bici-a-basa-je-neco-vic-treba>.

³⁹ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 151.

⁴⁰ Bici a basa, je něco víc třeba? *Encyklopedie taneční hudby*, 2008, pozn. 38.

⁴¹ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

⁴² DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 152.

⁴³ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

4 Vývoj elektronické taneční hudby

Přestože je EDM dominantou především 21. století, její počátky sahají až do století minulého. Vyvíjí se velmi rychle a od svého vzniku v 80. letech se EDM rozšířila o mnoho dalších žánrů a subžánrů.⁴⁴ Jejím zrodu však předcházely desítky let vývoje, který souvisel zejména s rozvojem elektroniky a érou diskoték.

4.1 50. léta: Základem byla elektronická hudba

Pro pochopení vývoje EDM je důležité zmínit historii a vývoj *elektronické hudby*. Počátky *elektronické hudby* sahají již do období po skončení druhé světové války. Vyvíjela se současně s dalšími experimentálními směry hudby.⁴⁵

Kolem roku 1950 byl vynalezen magnetofonový pás. Vedle hudby vokální a instrumentální tak vznikla nová hudební forma. Elektronika byla v hudbě využívána již dříve k zesilování zvuku, avšak od té doby byly jednotlivé zvuky v *elektronické hudbě* elektronicky přímo vytvořeny.⁴⁶ Vladimír Lébl ve své publikaci z roku 1966 popisuje *elektronickou hudbu* jako „zvláštní metodu využití přístrojů zvukové techniky k výrobě, přetváření a organizaci zvukového materiálu a k autentické reprodukci výsledků tohoto kompozičního procesu, existujících na magnetickém záznamu“.⁴⁷

V roce 1951 vzniklo první studio pro tvorbu *elektronické hudby* v německém Kolíně nad Rýnem. Od téhož roku se začaly pořádat první koncerty s *hudbou elektronickou*. Autorům hudby stačilo pouze přetvářet a sestavovat zvukový materiál, plodem jejich práce byl magnetofonový pás a hudba se již obešla bez interpreta a partitury. Od roku 1956 se do hudby začaly vkládat zvukové nahrávky a přelomem let 1959–1961 započala poslední fáze, která přinesla vynález syntetizéru a elektronická hudba se přenesla i na jeviště včetně mixáže a předem vytvořené magnetofonové pásky.⁴⁸

---

⁴⁴ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 27.04.2022].

⁴⁵ LÉBL, Vladimír, *Elektronická hudba*. S. 10.

⁴⁶ MICHELS, Ulrich a VOGEL, Gunther. *Encyklopedický atlas hudby*. S. 521.

⁴⁷ LÉBL, Vladimír, pozn. 45, s. 9.

⁴⁸ MICHELS, Ulrich a VOGEL, Gunther, pozn. 46, s. 521.

4.2 60. a 70. léta: Éra diskoték a experimentace

Lidé od prvních počátků hudby využívají své pohyby těla k její interpretaci. Elektronická taneční hudba, která primárně slouží k tanci, však přinesla novou formu – tanec na hudbu reprodukovanou, nikoliv hudbu interpretovanou hudebníky na tradiční hudební nástroje.

Živá *elektronická hudba* se vyvinula během 60. let jako reakce na studiově zpracovanou páskovou hudbu z 50. let, která byla příliš racionalistická a neměnná. Mnoho skladatelů sice experimentovalo s prvky náhody a improvizace, ale jejich tvorba se stále vázala na studio. Tato koncepce předem určené hudby zavrhovala takové možnosti práce s hudbou a její kvality jako je její spontánnost a interakce s publikem. Nové experimenty proměnily mechanickou *elektronickou hudbu* v hudbu, která tzv. „oživila“ a procházela během živého hraní transformací pomocí elektronických nástrojů, přičemž se měnila nejenom její barva, dynamika, ale i celá její formální struktura. Nová forma nezavrhovala práci ve studiu, byla spíše jejím rozšířením.⁴⁹

První „živá“ vystoupení s *DJs* se začaly konat v 50. letech 20. století ve Velké Británii a pořádali je *DJs* z rádií. Ve stejné době ve Francii začaly být populární bary, kterým se přezdívalo „*diskotéky*“⁵⁰. V 60. letech se tyto „*diskotéky*“ rozšířily do Londýna a Spojených států amerických a postupně se dostaly do podoby dnešních nočních klubů. *DJs* kombinovali prvky *funkové* a *soulové* hudby. Žánr *disco*, ve kterém leží kořeny EDM, se zrodil až v 70. letech. „*Diskotéky*“ již nebyly jen místem, kde hrála reprodukováná hudba, ale staly se místem s osobitým prostředím, které se vyznačovalo specifickým intenzivním osvětlením a silným ozvučením. Důležitým přelomem ve vývoji taneční scény je také fakt, že lidé začali „*diskotéky*“ navštěvovat se záměrem pobavit se a zatančit si. V 60. letech se kromě toho změnil i styl tance. Zatímco dříve byl tanec aktivitou určenou pro páry s konkrétními tanečními kroky, tanečníci se přestali soustředit pouze na svého tanečního partnera. Taneční pohyby se uvolnily a již dále nevyžadovaly přípravu a danou choreografii. Pozornost se přesunula na společný zážitek z tanečního parketu jako celku. Až do 70. let byly „*diskotéky*“ pouze undergroundovou zábavnou aktivitou a navštěvovali je především homosexuálové a Afroameričani. Potom, co se o jejich popularitě dozvěděly nahrávací společnosti, zmocnily se jich a „*diskotéky*“ se staly komerční záležitostí. Bohužel tak ztratily

---

⁴⁹ SUTHERLAND, Roger. *New perspectives in music*. S. 157.

⁵⁰ Pojem *diskotéka* pochází ze spojení francouzských slov „*disque*“ (nahrávka) a „*Bibliothèque*“ (knihovna). (Veselý, 2022)

svou autenticitu. Zároveň si tak hudební průmysl vykompenzoval tehdejší pokles prodeje *rocku*. Na konci 70. let se *disco* přesunulo z pozice undergroundu do světových hitparád. Rychle se však proměnilo v „mainstream“ a také rychle opět upadlo do zapomnění.⁵¹

Éra *disca* je velmi významná pro dnešní EDM, ačkoli se *disco* v 80. a 90. letech od EDM v mnoha ohledech lišilo. Nebylo produkováno elektronicky a většina nahrávek vznikala ve studiích s reálnými hudebními nástroji a hudebníky. Jednalo se o hudbu vokální, a přestože *disco* užívalo některých elektronických hudebních nástrojů – např. syntetizátorů, nebyly však jeho dominantní složkou. Pro zrod EDM bylo období *disca* také podstatné v tom, že přineslo nový druh večerní zábavy – tančení v klubu, které se zpopularizovalo i jinde ve světě. Pro *DJs* se stalo samozřejmostí prolínat jednotlivé skladby tak, aby vytvořily nepřetržitý tok zvuku místo toho, aby mezi nimi zůstaly pauzy. Naučili se také skladby uměle prodlužovat, jelikož byly kvůli tehdejším standardům v populární hudbě příliš krátké. Rovněž začali propojovat a synchronizovat jednotlivé nahrávky, aby byl sladěn rytmus a tempo.⁵²

Co se týče samotné EDM, její prvky se v hudbě objevovaly již v 70. letech, kdy kupříkladu americká skupina Sly and the Family Stone ve svém popovém hitu *Family Affair* použila bicí automat.⁵³ Ke vzniku EDM přispěla i německá skupina Kraftwerk, která využívala mnohých elektronických nástrojů. Po jejich období psychedelické hudby vydali album *Autobahn*, ve kterém kromě bicích automatů experimentovali i s rytmickými sekvencery nebo se syntetizátory. Předznamenali tak budoucí éru elektronické taneční hudby.⁵⁴

Mnoho raných producentů EDM také ovlivnila Japonská skupina Yellow Magic Orchestra a britské synth-popové skupiny jako Human League či Depeche Mode.⁵⁵ Taktéž *hip-hop* měl vliv na EDM v jejich začátcích, a to především na *DJs*, kteří po vzoru *hip-hopu* mixovali hudbu na dvou gramofonech. Zdrojem inspirace se staly také jamajské žánry *dub* a *reggae*, a to zvláště svou odlehčenou formou. Pozdější EDM v sobě skrývá i prvky *jazzu* – používá jazzovou basu, jazzovou rytmiku nebo tzv. „vyhrávky“ dechových nástrojů.⁵⁶

---

⁵¹ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 36.

⁵² Tamtéž, s. 36.

⁵³ MATOS, Michaelangelo, pozn. 53. [cit. 27.04.2022].

⁵⁴ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. S. 355.

⁵⁵ DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily, pozn. 6. [cit. 16.03.2023].

⁵⁶ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 133.

4.3 80. a 90. léta: Vznik žánrů house a techno

EDM, jakou ji známe dnes, započala v letech osmdesátých, kdy Frankie Knuckles, jeden z prvních *DJs*, v malém chicagském klubu s názvem *Warehouse* poprvé přizpůsobil hudbu posluchačům na tanečním parketu. Hudba, kterou hrál, měla prvky žánrů *disco* a *garage*. Prováděl vlastní úpravy na magnetofonových páskách a rozšiřoval rytmické úseky, aby zabavil tanečníky a udržel je na parketu celou noc.⁵⁷ Knuckles si předem připravoval namixované kazety s rytmem a do rytmiky přímo v klubu přidával úryvky tehdejších hudebních hitů.⁵⁸ Potom, co Frankie Knuckles spolu s dalšími *DJs*, například s Ronem Hardym, přidali do své tvorby bicí automaty, zrodily se počátky jednoho z prvních žánrů EDM, pro který se vžil název *house*.⁵⁹

Přibližně ve stejné době, kdy se v Chicagu zrodil *house*, vznikl v Detroitu další z nejstarších žánrů elektronické taneční hudby – *techno*. Detroitské *techno* bylo spojováno spíše s jednotlivými hudebníky než s konkrétními kluby. Na konci 70. let a na začátku 80. let začali pořádat vlastní taneční „party“⁶⁰ středoškolští studenti z důvodu nedostatku klubů. Jejich návštěvnost se vyšplhala až na stovky účastníků a zněla zde hudba, která byla směsicí různých žánrů.⁶¹ Klíčovými osobami při vzniku *techna* byla tzv. „*Bellivelská trojka*“⁶², za kterou stáli tři přátelé Juan Atkins, Derrick May a Kevin Saunderson. Podle vzoru chicagských klubů zřídili svůj vlastní klub s názvem *Music Institute*, ale na rozdíl od Chicaga zde zaznívalo *techno*.⁶³ Především Juan Atkins se považuje za zakladatele tohoto žánru. Derrick May jej pomohl rozvinout a zinoval jej a Kevin Saunderson byl ten, kdo dokázal prorazit *techno* do evropských států.⁶⁴

Během prvních let byla scéna EDM v Chicagu a Detroitu pouze tamějším izolovaným fenoménem a měla undergroundový charakter. V roce 1985 *DJs* ve Velké Británii objevili chicagské singly v obchodech s deskami a začali je hrát v klubech, kde pracovali. Ve stejné době se zpopularizoval nový přístup k nočním klubům a začaly se pořádat první celonoční *raves*. V roce 1989 byl *raving* již oblíbený mezi mládeží a stal se masovým kulturním jevem.

---

⁵⁷ MATOS, Michaelangelo, pozn. 53. [cit. 27.04.2022].

⁵⁸ ČEJKA, Pavel, 2008. History of techno: House music part 1. *Bassline: českomoravské taneční noviny*. 2002(7), s. 66.

⁵⁹ MATOS, Michaelangelo, pozn. 53. [cit. 27.04.2022].

⁶⁰ Původním významem slova je večírek nebo oslava.

⁶¹ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 41.

⁶² 3. díl: Techno je všechno! *Encyklopedie taneční hudby*, pozn. 18. [cit. 19.03.2023].

⁶³ EPIC Prague. *Fenomén EDM: Jak to všechno začalo?* [cit. 19.3.2023].

⁶⁴ ČEJKA, Pavel, 2008. History of techno: The techno sound part 1. *Bassline: českomoravské taneční noviny*. 2002(4), s. 62.

Na počátku 90. let se *raves* rozšířily do Spojených států. *Raving* hrál výraznou roli v popularizaci EDM.⁶⁵

4.4 Elektronická taneční hudba současnosti

Ve většině vyspělých států světa se na přelomu 2. a 3. tisíciletí EDM stala fenoménem. Dnes jsou hromadné hudební akce s elektronickou taneční hudbou hlavní kulturní aktivitou mladých lidí, kteří jsou jejími hlavními příznivci. Mezi ně patří masové hudební akce s desítkami návštěvníky nebo i klubové party s malou kapacitou.⁶⁶ Na takových kulturních akcích, kde se hudba spojuje s vizuálními efekty a pyrotechnikou, se nejedná o pouhé hudební vystoupení, ale o velkolepou „show“. Postupně se stala jedním z hlavních proudů populární hudby a dostala se do komerčních rádií.⁶⁷

Z původních malých soukromých večírků pořádaných pro vybrané publikum a omezených časově se staly několikadenní světové taneční festivaly. V roce 1989 se v Berlíně uskutečnil první ročník festivalu *Love Parade* a Německo se vedle Velké Británie zařadilo mezi významná centra EDM a klubové kultury.⁶⁸ Díky své dopravní dostupnosti a příznivým finančním podmínkám rostlo postavení Berlína a v současné době je považován za „hlavní město elektronické hudby“. Nachází se zde velké množství nočních klubů, do kterých se sjíždějí návštěvníci z celého světa.⁶⁹ Nejvíce proslulým berlínským klubem je *Berghain*, jež je přezdíván také jako „Mekka žánru“.⁷⁰

Popularita elektronické taneční hudby nejdříve vzrostla ve Velké Británii. Dnes je proslulá nejenom ve vyspělých zemích po celém světě – např. v Německu a Japonsku, ale i v nejrůznějších rozmanitých státech jako je např. Argentina, Austrálie, Indie, Izrael, Jižní Afrika nebo Thajsko.⁷¹ V Sydney se dokonce každoročně pořádá konference s workshopy a přednáškami s názvem *Electronic Music Conference*.⁷² Ve srovnání s Evropou byla EDM ve Spojených státech po dlouhou dobu undergroundovou hudbou, pravděpodobně z důvodu

---

⁶⁵ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 22.

⁶⁶ KUBŮ, Pavel, Kateřina ŠKAŘUPOVÁ a Ladislav CSÉMY. *Tanec a drogy 2000 a 2003: výsledky dotazníkové studie s příznivci elektronické taneční hudby v České republice*. S. 13.

⁶⁷ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 19.03.2023].

⁶⁸ EPIC Prague. *Fenomén EDM: Jak to všechno začalo?* [cit. 19.3.2023].

⁶⁹ ŠAFAŘIKOVÁ, Jana. Berlín, hlavní město elektronické hudby. Večírek na celý víkend In: *Český rozhlas Plus* [online]. 6.9.2015 [cit. 19.03.2023].

⁷⁰ Právní prostor – Informační web nejen pro právníky. *Techno je hudba, potvrdil soud v Německu* [online]. 8.1.2021 [cit. 19.03.2023].

⁷¹ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 34.

⁷² HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 19.03.2023].

uzavření v rámci specifické subkultury a po dlouho dobu měla nálepkou rasové hudby. Zatímco *rave* ovlivňoval Evropu již ve 20. století, v USA přišel jeho vzestup až v 10. letech tohoto století.⁷³ A to přesto, že ve Spojených státech EDM vznikla. Jedním z dalších důvodů je také odlišné zaměření tamějšího hudebního průmyslu. Produkce a distribuce EDM se nepřizpůsobily americkému hudebnímu průmyslu, který je formován především *rockem* a *popem*. Nadstandardní délka a neobvyklá struktura skladby tohoto typu hudby navíc nejsou typické pro americká komerční rádia.⁷⁴

V 80. a 90. letech byli i nejzvučnější jména *DJs* pouze v povědomí příznivců EDM. První *DJ*, který upevnil místo elektronické taneční hudby v masové populární kultuře, byl *DJ* Tiësto pocházející z Nizozemska. Jeho živé vystoupení bylo součástí zahájení aténských olympijských her v roce 2004. Dalšími *DJs*, kteří se dostali do širšího povědomí je David Guetta a Calvin Harris, jejichž skladby se staly světovými hity. Calvin Harris se dostal na vrchol hudebních hitparád také díky spolupracím s předními popovými zpěváky a na jeho hitech se podílela např. Rihanna nebo Pharrel Williams.⁷⁵ V USA odstartovalo éru EDM elektronické duo Daft Punk, které se roku 2006 představilo na velkolepém festivalu *Coachella* a dokázalo, že se vyrovná i úspěšným popovým a rockovým vystoupením. V roce 2014 získali ocenění v Grammy Awards. V té době již byla EDM uznávaným žánrem. Stala se ovšem poměrně mainstreamovou hudbou, poslouchanou konzumní společností.⁷⁶

EDM se stala soudobým trendem i díky společenskému a technologickému vývoji. K jejímu věhlasu ji bezpochybně napomohl vznik internetu a propagace na sociálních sítích. Data z roku 2016, která pochází z ekonomické analýzy *International Music Summit in Ibiza*, dokazují, že hudební průmysl se s EDM dostal až na částku 7,4 miliardy dolarů.⁷⁷ Navíc s příchodem Digital Audio Workstation, levného mixážního/nahrávacího softwaru, a s možností vlastní distribuce jsou počáteční náklady pro potenciálního tvůrce EDM mnohem nižší než kdykoli předtím. Není tedy překvapením, že dnes najdeme nové formy EDM vyráběné po celém světě, od Indie po Jižní Afriku, Izrael po Japonsko a dále.⁷⁸

---

⁷³ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 394.

⁷⁴ DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily, pozn. 6. [cit. 16.03.2023].

⁷⁵ EPIC Prague. *Fenomén EDM: Jak to všechno začalo?* [cit. 19.3.2023].

⁷⁶ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 395.

⁷⁷ EPIC Prague. *Fenomén EDM: Jak to všechno začalo?* [cit. 19.3.2023].

⁷⁸ DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily, pozn. 6. [cit. 28.03.2023].

5 Subkultura elektronické taneční hudby

Každá dekáda od doby po druhé světové válce byla specifická vzestupem některé z mládežnických subkultur v západních společnostech. V 50. letech to byla rebelující mládež pod vlivem *rock'n'rollu*, v 60. letech se objevili např. rockeři a skinheadi a v 70. letech se do popředí dostal *punk* a hippies. Každá z těchto subkultur mládeže byla do určité míry odlišitelná z hlediska etnického původu, socioekonomického postavení a samozřejmě věku. Každá také měla svůj styl, který se netýkal pouze oblékání, ale také užívaných návykových látek a preferované hudby. Tyto mládežnické subkultury nepochybně společně představovaly v té době něco mnohem hlubšího – protiválečná hnutí hippies apod. Nicméně účast mladých v nich byla často pouze dočasnou fází, kterou mladí lidé procházeli a po zestárnutí se opět začlenili do běžné společnosti a později toužili po stejných věcech jako všichni ostatní. Nakonec se příliš zásadně nelišili od běžné populace. Tzv. „ravers“ nebo „clubbers“, dnešní posluchači elektronické taneční hudby, mohou být nejlepší způsob, jak zachytit mladé lidi jako součást kulturního fenoménu, který začal v polovině až koncem 80. let.⁷⁹

EDM ani nelze popsat bez kontextu, který se týče způsobu a okolností jejího poslechu a specifika jeho posluchačů. Přestože se s takovou hudbou v dnešní hudbě setkáváme v podstatě kdekoli – nejenom v nočních klubech, na tanečních večírcích, na hudebních festivalech, ale i každodenně v televizních reklamách, radiích nebo ve filmové hudbě, EDM byla vždy vázána k tanci, k noci a k užívání návykových látek.⁸⁰

5.1 Od studia k posluchači

Prostředí nočního života je místem pro setkávání a poznávání nových lidí, relaxaci, odreagování se od stereotypního běžného života a vytváření nových zážitků. Nicméně tento prostor není pouze zdrojem zábavy, ale i místem pro seberealizaci, co se týče *Djs* a producentů.⁸¹

---

⁷⁹ SANDERS, Bill. *Drugs, Clubs and Young People: Sociological and Public Health Perspectives*. S. 1–2.

⁸⁰ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 6–8.

⁸¹ KANDLER, Michal. *Komunitní spolupráce při zajištění prevence rizik v prostředí taneční scény*. S. 9.

Pro veškerou produkci EDM jsou důležité tři role – producent⁸², *DJ* a posluchač. Hudební průmysl EDM závisí na jejich vzájemné spolupráci. Producenti tvoří hudbu tak, aby fungovala na tanečním parketu a *DJs* musí rozumět tomu, jak vytvořená hudba vznikala.⁸³

5.1.1 Producent

Producent zastává funkci skladatele hudby – tvoří a nahrává skladby ve studiu. Producenti skládají hudbu s ohledem na to, že se bude hrát před tančícím publikem, které v podstatě rozhodne, zdali se jejich tvorba stane úspěchem nebo neúspěchem.⁸⁴ Konkrétní zvuk vytvořený producentem motivuje *DJs*, aby jej v daném momentu použili ve svém vystoupení.⁸⁵

Ačkoli byl *DJ* od počátku hlavním zprostředkovatelem EDM k posluchačům, je stále běžnější, že živě vystupují i producenti jako *DJs*. V reálném čase přetvářejí svou vlastní hudbu a role *DJe* a producenta začínají splývat.⁸⁶

Dnes je velmi časté, že producenti nebo *DJs* podepisují smlouvu s nahrávací společností výměnou za hudební produkci, distribuci a propagaci jejich hudby. Takovou společnost označuje pojem *label*⁸⁷. Hudební vydavatelství, tedy *labels*, zastřešují svou značkou tvůrce hudby. Někteří z nich navíc vystupují anonymně. Mnohé labels postupem času získaly svůj vlastní styl a typický zvuk, podle kterého se posluchači orientují.⁸⁸

5.1.2 DJ

*„DJ je pro taneční hudbu tím, čím kytarista pro rockovou scénu – a v některých aspektech i někým zásadnějším.“*⁸⁹

Postava *DJe* je nejzásadnějším elementem elektronické taneční hudby. Předchůdcem dnešního klubového *DJe* byl *DJ* v rozhlasu. Rádio ovlivňovalo hudební průmysl již od svého vzniku ve 20. letech 20. století. *DJ*, který byl zaměstnán v rozhlasové stanici, vybíral skladby,

---

⁸² Butler ve své práci uvádí, že v této subkultuře se k označení osoby, která vytváří a nahrává skladby používá termín *producer* – v českém překladu *producent*.

⁸³ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 25.

⁸⁴ Tamtéž, s. 33.

⁸⁵ Tamtéž, s. 12.

⁸⁶ Tamtéž, s. 33.

⁸⁷ Původní význam slova je nálepka, přeloženo z anglického jazyka.

⁸⁸ DORUŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 152.

⁸⁹ Tamtéž, s. 138.

kteře se v rádiu budou vysílat a v podstatě tak určoval jejich popularitu a prodej. Postupem času nové posluchače přitahovala především osobnost *DJe*, jeho vyjadřování a osobitá identita rozhlasového programu, kterou získal právě díky jemu.⁹⁰

Úloha dnešních *DJs* na tanečních večířcích spočívá ve vytvoření soudržné hudební atmosféry, posluchačského prožitku a ve většině případech přiměření lidí k tanci.⁹¹ Provádějí posluchače „hudební cestou“ a snaží se udržet si jejich pozornost a aktivitu na tanečním parketu.⁹² Hudba hraje nepřetržitě po dlouhý časový úsek. Podstatou *DJe* je skládání série – tzv. „setu“ z jednotlivých nahrávek hudby a vytvoření jedinečného improvizovaného vystoupení tak, aby sedělo daným posluchačům, místu, době konání a dalším okolnostem.⁹³ Tak popsal svou práci jeden z *DJs*: „*Tedka už vím, že v jednom klubu musím hrát věci, který jsou víc zpívány, v druhým zase trochu tvrději a temněji. Všude je to jiný.*“⁹⁴

DJ se zamýšlí nad tím, jaké skladby do svého setu použije a v jakém pořadí budou na sebe poskládány. Svůj set ozvláštňuje různým spojováním jednotlivých nahrávek – vytváří mezi nimi např. plynulý přechod nebo je staví vedle sebe a zdůrazní tak jejich podobné vlastnosti. Způsob vytváření setu, jeho úspěšnost na parketu a zalíbení se posluchačům jsou základním měřítkem povolání *DJe*.⁹⁵ Sety skládá z částí s různým tempem. Obvykle zahajuje svůj set pomalejšími a klidnějšími skladbami a postupně buduje energii mezi posluchači na tanečním parketu. Vrchol pak často tvoří ty nejznámější hity, které jsou interpretovány ve vyšší hlasitosti a v rychlejším tempu.⁹⁶ Na druhou stranu se *DJs* nesnaží bavit publikum pouze tím nejpřímějším a nejjednodušším způsobem. V mnoha případech interakce mezi tančícím davem a *DJem* zahrnuje určité „škádlení“ a napínání tanečníků. *DJ* buduje napětí tím, že záměrně takzvaně zdržuje *beat*, jak dlouho chce. Posluchač očekává nějaký zvrat v hudbě a následně *DJ* toto vzrušení uvolní.⁹⁷

Podstatu funkce *DJs* vystihl Veselý: „*Umění DJského mixu spočívá v kontinuitě, jež neprozrazuje začátky a konce jednotlivých skladeb. Další podstatnou vlastností je zvládnutí práce s dynamikou mixu – schopnost dávkovat vrcholy vzrušení i pasáže*

---

⁹⁰ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 344–345.

⁹¹ BREWSTER, Bill and BROUGHTON, Frank. *Last night a DJ saved my life: the history of the disc jockey*.

⁹² DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily, pozn. 6. [cit. 16.03.2023].

⁹³ BREWSTER, Bill and BROUGHTON, Frank, pozn. 91.

⁹⁴ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 206.

⁹⁵ BREWSTER, Bill and BROUGHTON, Frank, pozn. 91.

⁹⁶ DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily, pozn. 6. [cit. 16.03.2023].

⁹⁷ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 315.

*k oddechu. DJský mix je utopie světa, v němž není začátek ani konec a energie nikdy neubývá a v tom se podobá ideálům klubového života, který chce existovat mimo čas.*⁹⁸

*DJ staví své živé vystupování na reakcích posluchačů, kterou obvykle vyjadřují tancem, ale i jinými projevy uznání, např. tleskáním, výkřiky, pískáním nebo pozvednutím ruky do vzduchu.*⁹⁹ *„Může být kouzelníkem, který přiměje tisíce lidí synchronně vyjeknout při dobře vybraném zvuku, může party zkazit i z ní udělat nezapomenutelnou noc.*¹⁰⁰

Práce DJe vyžaduje hluboké hudební znalosti o elektronické taneční hudbě. Samotnému vystoupení předchází dlouhá příprava, která spočívá ve vyhledávání nových a zajímavých skladeb, které by mohly zaujmout publikum. DJ poslouchá hudbu z hlediska jejího emočního vyjádření a energie, která z ní vyzařuje. Dokážou předvídat, jaký účinek budou mít na publikum skladby s různým stylem a tempem. Také udržení pozornosti posluchačů vyžaduje určité dovednosti. Některým DJs stačí pouhý instinkt, pro některé je to záležitost dlouholetých zkušeností.

Ačkoli málokterý DJ má hudební vzdělání, mnozí vykazují vytříbenou muzikálnost. Vytvoření efektivního vystoupení DJe by se neobešlo bez hudebního sluchu pro rozeznání tónin, rytmického citění a znalosti struktury použitých skladeb. Samozřejmostí je také technická dovednost pro práci s elektronickými zařízeními.¹⁰¹ Dalším cílem DJs je mixování hudby tak dokonale, aby vzniklo něco zcela nového. Tímto způsobem DJs podtrhují svůj status umělce. Místo pouhého přehrávání nahrávek jiných autorů vytváří naprosto nové kombinace.¹⁰²

5.1.3 Posluchač a rave

Sociální trend „clubbingu“ a „ravingu“ – pravidelného navštěvování nočních klubů, v posledních letech výrazně stoupl a definuje dnešní mládežnickou subkulturu. V této souvislosti je důležité se zaměřit negativa, která se tykají posluchačů elektronické taneční hudby a jejich vzájemný vztah s užíváním zakázaných návykových látek, jejichž popularita roste souběžně s tímto sociálním trendem od 90. let 20. století.¹⁰³ V té době na sebe

---

⁹⁸ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 351.

⁹⁹ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 34.

¹⁰⁰ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 138.

¹⁰¹ BREWSTER, Bill and BROUGHTON, Frank, pozn. 91.

¹⁰² BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 316.

¹⁰³ SANDERS, Bill, pozn. 79, s. 1.

strhl pozornost mládeže a vyvolal i značnou reakci společnosti, která zahrnovala negativní postoj medií a vedla ke změnám v legislativě. Základem této subkultury vždy byla hudba a návykové látky, a to především extáze.¹⁰⁴

Pro pojmenování takového typu tanečních večírků, které navštěvují příznivci EDM, se ujal termín *rave*, který se začal používat již v 80. a 90. letech minulého století v Německu a ve Velké Británii.¹⁰⁵ Termín *rave* se dokonce vyskytoval i v zákonech, kde byl definován jako „*shromáždění stačí více osob v krajině pod otevřenou oblohou (nebo i částečně zastřešeném místě, na cizím nebo vlastním pozemku), kde je v průběhu noci pouštěna zvukově zesílená hudba (s přestávkami či bez přestávek), která z důvodu své hlasitosti a zmíněné denní doby vážně obtěžuje obyvatele dané lokality*“.¹⁰⁶ V českém kontextu se často užívá pojem *freetekno*.¹⁰⁷

Raving není pouze jevem ve vývoji hudby, ale také společenským jevem. Vznikl přibližně roku 1987 a vyvrcholil v roce 1988 tzv. „druhým létem lásky“. Úzce souvisí se subžánrem *acid house*¹⁰⁸, britskou variantou *house* z Chicaga. Jeho vznik iniciovali Britové, kteří se inspirovali atmosférou v Ibize, jež byla oblíbenou britskou volnočasovou destinací. Ibiza byla specifická tím, že se zde míchaly žánry *techna* a *house* spolu s latinskoamerickou hudbou. Velký podíl na zábavě představovalo i užívání návykových látek.¹⁰⁹ Tamější zákony umožňovaly „party“, která trvala nepřetržitě několik dní a pod vlivem těchto látek lidé vydrželi tančit takřka bez přerušení.¹¹⁰

Zpočátku se *raves* běžně pořádaly skrytě a ilegálně na opuštěných místech, např. v prázdných skladištích nebo na soukromých polích a jejich nedílnou součástí bylo užívání návykových látek. Nezákonné večírky však upoutaly pozornost policie a pořadatelé s jejich organizací skončili. *Raves* byly nuceny k přesunutí do nočních klubů.¹¹¹ Ve Velké Británii byl tento posun od *ravingu* ke *clubingu* způsoben legislativou, která kriminalizovala nepovolené *raves* a také kvůli růstu ekonomiky a možnosti zisku z provozu zavedených nočních klubů.¹¹² Trend *clubingu* se z Velké Británie rozptýlil do dalších států Evropy

---

¹⁰⁴ CHARVÁT, Jan a Bob KUŘÍK. *Mikrofon je naše bomba: politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku*. S. 273.

¹⁰⁵ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 19.03.2023].

¹⁰⁶ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 96.

¹⁰⁷ CHARVÁT, Jan a Bob KUŘÍK, pozn. 104, s. 266.

¹⁰⁸ Název souvisí s návykovou látkou LSD, které se přezdívalo „acid“. (Saunders, 1996)

¹⁰⁹ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 364–365.

¹¹⁰ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 21.

¹¹¹ Tamtéž, s. 21–23.

¹¹² SANDERS, Bill, pozn. 79, s. 2.

a do USA. Společně s ním přinesl britský model užívání návykových látek, tedy především extáze – jako způsob stimulace při kolektivním tanci.¹¹³ Do České republiky vstoupil *raving* v roce 1994, když se pod nátlakem někteří britští *raveři* rozhodli opustit Velkou Británii a začali působit v jiných evropských státech.¹¹⁴

Dnešní *rave* obvykle označuje jednorázovou celonoční taneční „party“. Ve srovnání s nočními kluby se *raves* neodehrávají pravidelně na stejném místě a mají delší trvání. Ačkoliv se dnes konají oficiálně a v pronajatých prostorách, návykové látky se na těchto akcích užívají stále, závisí však na jednotlivcích, tvrdí Butler.¹¹⁵ Konzumace návykových látek však není vždy hlavním důvodem, proč mládež navštěvuje taneční večírky. Nejčastějšími důvody je prostá touha bavit se a zatancovat si, zájem o hudbu nebo chtějí mladí lidé poznat nové přátele.¹¹⁶

Zatímco někteří by mohli tvrdit, že atmosféra v dnešních nočních klubech již není taková, jako byla na původních *raves*, je však značné, že stále mají některé pozoruhodné podobnosti. S hudbou a doprovodným chováním, který bylo kdysi typické pro *raving*, se nyní setkáváme v zavedených, regulovaných nočních klubech nebo se takové kulturní události příležitostně konají i v kongresových centrech, na stadionech, ve sportovních arénách a na podobných místech jako v minulosti. Na počátku 21. století již miliony mladých po celém světě pravidelně navštěvovaly kluby nebo jiné akce.¹¹⁷

Kandler definuje různé typy akcí v prostředí taneční scény – kluby, bary, diskotéky, open air akce a festivaly. Kluby jsou charakterizovány jako méně formální a jsou často zaměřené na určitý typ posluchačů. Umožňují navíc i další seberealizaci zájemců o hudbu. Bary nabízí v porovnání s kluby komornější prostředí a větší soukromí. Jsou otevřené ve dne, některé i nonstop. Diskotéky se zaměřují spíše na konzumní návštěvníky a svůj vlastní zisk. Open air akce se konají pod širým nebem. Festivaly nabízí kromě hudebního zážitku i jiné aktivity a možnost občerstvení.¹¹⁸

Nynější kulturní akce elektronické taneční hudby začínají typicky ve večerních hodinách. Návštěvníci obvykle přicházejí až po 22. hodině. Program akce je tomu přizpůsoben a jeho vrchol nastává mezi 23. hodinou večer a 3. hodinou ráno. Hudba přestává

---

¹¹³ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 21–23.

¹¹⁴ CHARVÁT, Jan a Bob KUŘÍK, pozn. 104, s. 276.

¹¹⁵ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 7.

¹¹⁶ KUBŮ, Pavel, Kateřina ŠKAŘUPOVÁ a Ladislav CSÉMY, pozn. 66, s. 25.

¹¹⁷ SANDERS, Bill, pozn. 79, s. 2–3.

¹¹⁸ KANDLER, Michal, pozn. 81, s. 51.

hrát až v pozdních ranních hodinách, někdy hraje až do odpoledne dalšího dne. Někteří návštěvníci směřují po skočení hromadné kulturní akce na tzv. afterparty – malý večírek, který je často v uzavřené společnosti, začíná v brzkých ranních hodinách a jehož účastníci se rozpouštějí až ve večerních hodinách následujícího dne. Z toho vyplývá, že návštěvník nepochybně nedokáže vydržet v bdělém stavu bez užití návykových látek – navíc při tak vysoké fyzické aktivitě a v typickém prostředí hlasité hudby a silným osvětlením.¹¹⁹

Současně s vlivem návykových látek s EDM úzce souvisí i tanec. Hudba pohání posluchače k tanci tak, že mají pocit, že musí tancovat.¹²⁰ Oddávají se rytmu hudby, nechávají jím unášet, ztrácí sebekontrolu nad tělem a získávají tak pocit volnosti a osvobození.¹²¹ Účastníci hudebních akcí doslova odcházejí z tanečního parketu pouze proto, aby uspokojili své biologické potřeby – ať už u baru nebo na toaletě.¹²²

Simon Reynolds termín *rave* popisuje tímto způsobem: „*Rave je více než hudba a drogy; je to spojení životního stylu, ustáleného chování a přesvědčení. Členové komunity považují rave za jejich náboženství; běžný člověk vidí rave jako sektu, ze které nevěstí nic dobrého.*“¹²³ V souvislosti s *ravingem* se často poukazuje na jeho podobnost s rituály, které se praktikovaly v pravěku. Podobně jako při rituálech *raveři* pocítují kolektivní splynutí, jedinečný prožitek a jedná se skutečně o silnou zkušenost.¹²⁴ Spojení hudby s návykovou látkou a tancem dokáže vyvolat v člověku stav podobající se transu, který potlačuje vědomí vlastního „já“ a upřednostňuje zážitek ze „*skupinové oslavy*“.¹²⁵

Reynolds si také všímá toho, že *raving* spočívá v zahlcení smyslů, díky němuž se *raver* dostává do jiného vědomí. Toho se docílí užitím návykové látky, hlučnou hudbou a silným barevným osvětlením.¹²⁶ Přestože jsou návykové látky zakázány na většině hudebních festivalů a pořadatelé se snaží od jejich používání odrazovat, pro mnoho účastníků jsou důležitou složkou jejich hudebního zážitku.¹²⁷ „*Dobrou party dělá hojné množství drog – LSD, MDMA, kokainu, marihuany – čím je jich víc, tím je nálada lepší.*“ Většina

---

¹¹⁹ KUBŮ, Pavel, Kateřina ŠKAŘUPOVÁ a Ladislav CSÉMY, pozn. 66, s. 13, 25.

¹²⁰ BUTLER, Mark Jonathan, pozn. 2, s. 12.

¹²¹ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 368.

¹²² KUBŮ, Pavel, Kateřina ŠKAŘUPOVÁ a Ladislav CSÉMY, pozn. 66, s. 13.

¹²³ REYNOLDS, Simon. *Generation ecstasy: into the world of techno and rave culture*. s. 9. „*Rave is more than music plus drugs; it's a matrix of lifestyle, ritualized behavior, and beliefs. To the participant, it feels like a religion; to the mainstream observer, it looks like a sinister cult.*“ (překlad vlastní)

¹²⁴ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 137.

¹²⁵ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 40.

¹²⁶ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 368.

¹²⁷ HOLKOVÁ, Vendula, pozn. 4. [cit. 19.03.2023].

dotazovaných návštěvníků *raves* si nedokáže představit, že si na večírku nedají žádnou z návykovou látek.¹²⁸

Rave však není běžnou subkulturou. Některé studie jej označují jako „postsubkulturu“, jelikož nemá stálou identitu a je tvořen pouhými prchavými okamžiky večírků. Váže se zejména ke konkrétnímu prožitku.¹²⁹ Po skončení protančené noci se příslušníci této skupiny odeberou do svých domovů, vzpamatují se a relativně snad zapadnou zpět do většinové společnosti, protože ji podstatě nikdy neopustili. Navíc mladí lidé, kteří navštěvují *raves* a noční kluby pocházejí z různého etnického a socioekonomického zázemí.¹³⁰ Kromě toho je tato subkultura ve srovnání s jinými subkulturami zcela politicky nestranická a nebouří se. Nemá ani specifický styl oblékání. Pojítkem je pocit sounáležitosti, který je často podpořen látkou MDMA¹³¹, extází, která odstraňuje zábrany a stud a posiluje pocity empatie. S tím souvisí heslo *ravingu*, filozofie PLUR (peace, love, unity and respect)¹³². *Raveři* tak mají určitou podobnost s hnutím hippies ze 60. let 20. století.¹³³ Kolektivismus subkultury *ravingu* dokazuje a vystihuje např. výrok jednoho fanouška, který navštívil večírek v Ládvi: „*Když do někoho vrazím na party, ještě se mi omlví, když do někoho vrazím na rockovém koncertě, dostanu rovnou ránu.*“¹³⁴

5.2 Užívání návykových látek problémem mládežnické subkultury elektronické taneční hudby

„*Vždycky mě zajímal kulturní životní styl mládeže. Některé jeho směry jsem sám prožíval, jiné jsem sledoval pouze jako pozorovatel, ale jejich jednotícím tématem, o němž se celé ty roky hovoří, je stará známá trojka: hudba, noční kluby, drogy.*“¹³⁵

Přes veškerá rizika, o nichž se stále hovoří, se nedaří snížit poutavost návykových látek, které mají dlouhou historii užívání a současná mladá generace jim také neunikla. Noční kluby a užívání takových látek představují zdroj zábavy pro velké množství mladých lidí.

---

¹²⁸ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 20.

¹²⁹ CHARVÁT, Jan a Bob KURÍK, pozn. 104, s. 265.

¹³⁰ SANDERS, Bill, pozn. 79, s. 3.

¹³¹ Plný chemický název je 3,4-metylen-dioxy-N-metyl-amfetamin.

¹³² V překladu mír, láska, vzájemnost a respekt.

¹³³ VESELÝ, Karel, pozn. 54, s. 365–366.

¹³⁴ DORŮŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, pozn. 11, s. 137.

¹³⁵ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 242.

Zdá se, že ze společnosti nikdy nevyumizí.¹³⁶ Prostředí tanečních večírků je místem, kde mládež přichází do kontaktu s jejich konzumací. Mladí lidé, kteří se pohybují v tomto prostředí, mají mnohem více zkušeností s látkami legálními i nelegálními než jiní příslušníci mladé generace běžné populace. Nejvíce užívanou látkou je nepochybně alkohol a tabák. Užívají se však i nelegální látky, a to nejčastěji marihuana a extáze.¹³⁷

Mnozí zastávají názor, že návykové látky jdou ruku v ruce s *raves* a nočními kluby, a to z opodstatněného důvodu. Ve skutečnosti by bylo obtížné diskutovat o fenoménu *ravingu* a o elektronické taneční hudbě bez zmínky o návykových látkách, zejména o extázi. V tomto ohledu se užívání těchto látek v subkultuře EDM liší od užívání mezi mladými lidmi v dřívějších subkulturách mládeže, které byly do jisté míry spojovány s návykovými látkami, ale jejichž užívání nebylo hlavním aspektem těchto předchozích subkultur. V rámci *raves* je tento aspekt zásadní. Například v porovnání s érou *disca*, která byla provázena kokainem, avšak ten zde nebyl tolik prominentní.¹³⁸

V současné době je jednou z nerozšířenějších návykových látek extáze, která se užívá mládeží po celém světě. Rekreační užívání MDMA, které je doprovázeno elektronickou taneční hudbou na masových tanečních akcích je dnešním světovým fenoménem.¹³⁹ Extáze je látkou, jejíž užívání se stalo populární právě v nočních klubech a na *raves*. Mezi další „taneční drogy“ patří i LSD¹⁴⁰, které se v takovém prostředí dočkalo určité renesance anebo kokain, který má dlouhou historii užívání, ale stal se běžně užívanou látkou i v oblasti *ravingu*. Mnoho nelegálních návykových látek užívaných v tomto prostředí má halucinogenní nebo stimulační vlastnosti a do jisté míry „zapadá“ do celkové atmosféry. Prostor *raves* a klubů se tak pro mladé lidi stává zónou, kde je konzumace návykové látky považována za „přijatelnou“.¹⁴¹

Kandler ve své práci uvádí několik zásad pro lepší pochopení tohoto fenoménu mládežnické subkultury. Jednou z nich je zásada „*Přijmout, že každá generace experimentuje a testuje vlastní i společenské hranice.*“ Mladý člověk prochází osobnostním vývojem a jeho účast na tanečních akcích je součástí jeho osobního růstu. Ať už experimentuje s návykovými látkami či ne. Tento autor také podotýká, že je důležité poskytovat informace a podporu

---

¹³⁶ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 242–246.

¹³⁷ Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. *Sezóna letních hudebních festivalů začala. Mladí Češi běžně kombinují různé drogy a rizika si nepřipouští.* [online]. 30.6.2016 [cit. 4.4.2023].

¹³⁸ SANDERS, Bill, pozn. 79, s. 7.

¹³⁹ KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. S. 200.

¹⁴⁰ Diethylamid kyseliny lysergové, halucinogenní návyková látka.

¹⁴¹ SANDERS, Bill, pozn. 79, s. 6.

těm, kdo návykové látky užívají, aby se předešlo rizikům jejich užívání. Kromě toho poznamenává, že jsou takové kulturní události místem k setkávání různých komunit – zájmových, místních nebo komunit sdružující osoby se stejným životním stylem. Poskytují mimo jiné prostor pro kreativitu mládeže s hudebním nadáním a zájmem o umění a zábavu. Tak mohou rozvíjet své organizační a manažerské schopnosti a uplatnit svou podnikavost. Mnozí rekreační uživatelé návykových látek na taneční scéně jsou aktivními studenty a nadějnými mladými lidmi. Pro zajištění bezpečí doporučuje vzájemnou spolupráci mezi úřady, provozovateli nočního života a jejich návštěvníků a preventivních služeb.¹⁴²

5.2.1 Extáze

MDMA je nejnámější „taneční drogou“. Pro značení tohoto typu látky se používají pojmenování jako např. „extáze“, „E“, „Adam“ nebo „X“. Čistá forma MDMA má podobu bílé krystalické tuhé látky. Užívá se zpravidla polykáním jako tableta nebo se rozpouští v nápoji.¹⁴³ Konzumace extáze způsobuje stav euforie, který trvá 4 až 6 hodin.¹⁴⁴

Za oblíbeností MDMA stojí její převažující příjemné účinky. Uživatelé ji považují za bezpečnou látku. Podle nich na extázi nevzniká závislost a její užívání je lehce kontrolovatelné. „*Nejsem žádný fetiš, jen se ráda bavím*“ – výrok respondentky jednoho průzkumu, která užívá extázi. V porovnání s alkoholem po konzumaci navíc nepocítují nevolnost.¹⁴⁵

Objev extáze se datuje do roku 1912, kdy ji patentovala německá společnost *Merck* jako lék na hubnutí, ovšem nebyla dále uvedena na trh.¹⁴⁶ V 50. letech 20. století pak byla testována americkou armádou. Proslavil ji však americký chemik Alexander Shulgin, který zkoumal psychedelické návykové látky a testoval je na sobě samém. Poprvé vyrobil MDMA v šedesátých letech. Extáze byla následně využívána některými psychoterapeuty. Přestože jejich terapeutické využití bylo neoficiální, jelikož si lékaři byli vědomi rizika jejího zneužití, extáze se postupně dostala do širšího povědomí.¹⁴⁷ Navíc po tom, co se prokázala

---

¹⁴² KANDLER, Michal, pozn. 81, s. 13 a 17.

¹⁴³ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 5.

¹⁴⁴ PÁLENÍČEK, Tomáš. *Zaostřeno na drogy. Taneční drogy*. Úřad vlády České republiky, 2010. Ročník osmý. ISSN 1214-1089. S. 2.

¹⁴⁵ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 200.

¹⁴⁶ *Tamtéž*.

¹⁴⁷ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 5.

neurotoxicita MDMA, bylo její použití v terapii převážně zakázáno. Navzdory tomu dosud někteří neodborní terapeuti extázi využívají.¹⁴⁸

Časem se stala se pouliční drogou podobně jako dříve LSD. Období mezi roky 1977 a 1985 také bývá označováno jako „zlatý věk Extáze“. Jako legální látka se rozšířila po celých Spojených státech amerických a užívali ji především studenti. V roce 1985 se objevila v masových mediích a následně byla zakázána. Avšak zákaz vedl ke snížení kvality extáze, která se nadále prodávala ilegálně na ulicích. Postavení MDMA mimo zákon v USA přesto nezastavilo její celosvětové rozšíření. V polovině 80. let extáze pronikla do Evropy – nejprve na Ibizu, z Ibizy do Velké Británie a odtud do celého světa.¹⁴⁹

Mezi ostatními druhy návykových látek je mimořádná tím, že povzbuzuje komunikaci mezi lidmi.¹⁵⁰ Po konzumaci MDMA dochází v mozku k uvolnění serotoninu a dopaminu. Serotonin tvoří pozitivně naladěnou náladu a dopamin potlačuje bolest – povoluje svalové napětí. Mezi psychologické účinky extáze patří především zbavení se strachu, narušené vnímání času, zvýšení schopnosti sociální interakce či snížená agresivita. MDMA v porovnání s ostatními látkami navíc podporuje hmatový smysl a ovlivňuje sluchové vnímání.¹⁵¹ V první fázi působení extáze uživatel pociťuje zmatenost a neklid, v další fázi se mu již nálada projasňuje a zaplavuje jej pocit klidu. V případě užívání o samotě je jedinec schopen vyšších intelektuálních činností, při párovém či skupinovém užití látky podporuje pocity empatie a lásky a uživatel cítí potřebu dotýkat se druhých.¹⁵²

MDMA může vyvolat nepříjemné účinky i v případě čisté látky, ačkoli je mnohdy vina svalována na její kvalitu. Nejčastěji dochází k tomu, že uživatel není schopný poddat se. Vzdoruje jejím účinkům, což vede k bolestem hlavy a žaludečním nevolnostem. Účinky MDMA se odráží od dané situace a pokud není uživatel uvolněný ani před jejím užitím, s velkou pravděpodobností mu látka způsobí nepříjemné účinky. Extáze navíc zbavuje člověka zábran, což v mnohých případech vede k pocitům trapnosti a následné lítosti z odhalení svého nitra. Pokud se uživatel zrovna nachází v těžké životní situaci, mohou jeho pocity vést až k nervovému zhroucení.¹⁵³

---

¹⁴⁸ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 200.

¹⁴⁹ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 12–18.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 210.

¹⁵¹ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 33–38.

¹⁵² KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 201.

¹⁵³ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 41–42.

Mezi nejčastější vedlejší účinky MDMA patří nechutenství, pocit sucha v ústech a různé svalové reakce, např. silně sevřené čelisti, trhavé pohyby těla a kmit očí. Tyto účinky se projevují obzvláště, když extáze prvotně začíná fungovat v těle a většinou rychle odezní.¹⁵⁴ Příznakem intoxikace extází je mimo jiné i rozšíření zornic.¹⁵⁵ V případě častějšího užívání této látky se vedlejší účinky zesilují. Dlouhodobé užívání vede ke snížení váhy především z důvodu ztráty chuti k jídlu a nadměrnému pohybu a narušuje spánkový režim. Po užití MDMA následuje vyčerpanost a obzvláště časté užívání podněcuje výskyt depresí, paranoi a poruch spánku.¹⁵⁶ Člověk po užití extáze navíc tancuje často až do úplného vyčerpání, protože vyčerpanost necítí nebo je zastíněna příjemnými účinky. Důsledkem toho mnohdy dochází i k tělesnému poškození.¹⁵⁷

K nejzávažnějším rizikům v souvislosti s užíváním extáze se řadí poškození mozkových buněk a jater, zvýšení tělesné teploty nebo poškození psychiky. Rizika se zvyšují při užití nekvalitní látky anebo extáze v kombinaci s jinými návykovými látkami. MDMA má vliv na tělesnou teplotu a tělu je umožněno přehřátí se, aniž by se člověk cítil nekomfortně. Nadměrné přehřátí těla je příčinou většiny úmrtí způsobených užitím extáze. Důvodem je nedostatek tekutin, které jsou zásadní v teplém a zadýchaném prostředí tanečních večírků, kde uživatelé navíc tancují po dobu několika hodin.¹⁵⁸ Paradoxně často dochází i k nadměrné konzumaci vody, jelikož jsou uživatelé obeznámeni s potřebou přijímat dostatečné množství tekutin, a to může vést i k „otravě vodou“. K tomu dojde při ztrátě minerálů, které se vyloučí pocením a kvůli němuž člověk upadne do bezvědomí nebo jeho stav provází křeče v celém těle.¹⁵⁹ Mezi psychická rizika užívání extáze patří závislost na stavu způsobeném touto látkou. Závislost zapříčiňuje deprese, které probíhají ve stavu střízlivosti a „normální život“ se uživateli náhle zdá být nezáživý.¹⁶⁰

Pravděpodobnost výskytu závažných zdravotních komplikací a úmrtí se zvyšuje v kombinaci s užitím jiných návykových látek nebo léků. V případě zdravých jedinců je intoxikace vedoucí k úmrtí poměrně nízká při užití samotné extáze, při užití v kombinaci s jinými látkami, např. antidepresivy je smrtelnost výrazně vyšší.¹⁶¹

---

¹⁵⁴ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 41–42.

¹⁵⁵ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 202.

¹⁵⁶ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 43.

¹⁵⁷ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 200.

¹⁵⁸ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 64–78.

¹⁵⁹ PÁLENÍČEK, Tomáš, pozn. 144, s. 2.

¹⁶⁰ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 64–78.

¹⁶¹ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 201.

Extáze je poměrně dostupná látka a volně prodejná. Problémem je, že „dealeři“ často prodávají jiné návykové látky a vydávají je za extázi. Může mít v sobě obsaženo mnoho jiných látek a pravděpodobnost, že člověk koupí čistou MDMA je poměrně nízká.¹⁶²

Masové užívání extáze na hudebně-tanečních večírcích vedlo ke vzniku specifické intervence, např. *Harm reduction*, která se zavádí přímo na místech konání hudebních akcí. Vznikají např. speciální prostory pro ochlazení a pro dodržování pitného režimu a v některých státech jsou tato opatření dokonce vyžadována úřady od pořadatelů. Intervenční programy *Harm reduction* nabízejí i testování chemického složení návykových látek, aby nedošlo k nežádoucím účinkům.¹⁶³ V České republice však není tento koncept příliš rozšířený, ačkoli je aktivita programů *Harm reduction* v posledních letech stále vyšší. Důvodem je nedostatečná finanční podpora. V současné době v ČR funguje asi 10–18 intervenčních programů v prostředí EDM.¹⁶⁴

Extáze nepochybně mění životy lidí, a to zajisté k horšímu. Důvody, které vedou mládež ke konzumaci extáze jsou různé. Mladý člověk může být donucen k požití MDMA svým okolím, které tuto návykovou látku užívá a aby se necítil vyloučený ze skupiny, začne extázi užívat taky.¹⁶⁵ Různé výzkumy nejčastěji uvádějí jako důvod prvního vyzkoušení návykové látky skutečnost, že jde o vzrušující zábavu a zvědavost.¹⁶⁶

5.2.2 Další taneční drogy

Amfetamin, kterému se přezdívá „**speed**“ je další velmi rozšířenou návykovou látkou v prostředí nočního života. V porovnání s extází má nižší cenu a uživatel je považován za spolehlivější. Jeho rizika užívání jsou totožná s MDMA, je však mnohem více návykový. Konzumace amfetaminu dodává energii, avšak doprovází ji následné vyčerpání. Po užití dochází u člověka k prudkým změnám v chování a ke zkratkovitému jednání. Při předávkování má uživatel sklony k podrážděnosti, někdy až násilnickému chování.

Metamfetamin neboli **pervitin** čili „pěčko“, „perník“ nebo „piko“ je derivát amfetaminu. V ČR se vyskytuje převážně ve formě metamfetaminu. V čisté podobě je jeho formou bílý prášek a užívá se šňupáním, orálně a v ČR nejčastěji nitrožilně. Mezi jeho účinky

---

¹⁶² SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 5.

¹⁶³ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 202.

¹⁶⁴ CHOMYNOVÁ, P. a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. S. 11.

¹⁶⁵ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 78.

¹⁶⁶ KUBŮ, Pavel, Kateřina ŠKARUPOVÁ a Ladislav CSÉMY, pozn. 66, s. 14.

patří zvýšení výkonnosti a pozornosti, snížení únavy, zlepšení empatie, odstranění studu a dodání pocitu sebejistoty. Po tom, co účinky odezní nastává depresivní fáze a vyčerpání. Intoxikace vede k tzv. „vykroucenosti“ těla, protože je urychleno jeho psychomotorické tempo.¹⁶⁷

Kokain se označuje také jako „koks“, „charlie“ nebo „sníh“. Jeho účinky se podobají účinkům speedu, avšak uživatel pod vlivem látky jedná ještě více zkratkovitě a jeho chování se nárazově mění.¹⁶⁸ Po užití má člověk potřebu pohybovat se, je energický a družný a dostává se do pocitu euforie.¹⁶⁹ Obvykle se užívá šňupáním nosní dírkou, které však způsobuje znečitlivění krku a úst.¹⁷⁰ Účinky nastupují téměř okamžitě, ale trvají krátce a odeznívají již po 30 minutách. Jeho cena je vyšší ve srovnání s jinými návykovými látkami. Kokain potlačuje chuť k jídlu a jeho užívání vede k podvýživě organismu. Vyvolává velkou psychickou závislost.¹⁷¹

Poppers je přezdíván také jako „tekuté zlato“, ale jeho původním názvem je iso-butyl nitrát. Vyjímá se tím, že je oproti jiným návykovým látkám legální. Volně se prodává v obchodech s erotickými pomůckami. Vdechuje se nosem nebo ústy. Vyvolává silné pocity euforie, které nepřetrvávají déle než dvě minuty. Jeho vedlejšími účinky je dočasná ztráta paměti, nevolnosti žaludku, bolesti hlavy, ale může vést i k infarktu.

LSD je jednou z halucinogenních drog a je často nazýváno také jako „acid“ nebo „trip“. Konzumace malého množství v člověku podtrhuje zvukové a zrakové smyslové vnímání, ve velkých dávkách působí LSD na emoce a má silné halucinogenní účinky, které výrazně ovlivňuje vizuální smysl a nemusí být pro uživatele vždy příjemné.¹⁷² Konzumuje se nejčastěji ve formě malých papírových čtverečků, které se rozpouští v ústech. V rámci subkultury elektronické taneční hudby je LSD relativně oblíbené. Zpopularizovalo se však především v 50. a 60. letech v souvislosti s uměleckými a meditačními experimenty a tehdejšími hippies.¹⁷³

Novodobým problémem se stal výskyt nových neznámých syntetických látek. Jejich účinky se mají podobat účinkům již známých návykových látek – např. extáze nebo marihuany. Jelikož jsou však jejich rizika a síla účinků stále neznámé, nebezpečí hrozí

---

¹⁶⁷ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 166–167.

¹⁶⁸ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 145–149.

¹⁶⁹ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 165.

¹⁷⁰ SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 145–149.

¹⁷¹ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 165.

¹⁷² SAUNDERS, Nicholas, pozn. 17, s. 145–149.

¹⁷³ KALINA, Kamil, pozn. 139, s. 169–170.

v souvislosti s možným vznikem závažných zdravotních potíží nebo i smrtelným předávkováním.¹⁷⁴

5.2.3 Prevalence užívání extáze a jiných tanečních drog

Užívání návykových látek mladistvými se ve vyspělých státech Evropy rozšířilo v období ekonomického rozmachu po druhé světové válce. Tento nový jev ve společnosti za sebou zanechal nežádoucí dopad na zdraví i sociální sféru.¹⁷⁵

Velká část návštěvníků taneční scény, která konzumuje návykové látky patří do věkové skupiny 15–30 let. Prevalence užívání návykových látek je nejvyšší u mladých lidí zhruba ve věku 15–24 let.¹⁷⁶ Nejčastěji se jedná o tzv. rekreační užívání. Přestože se v případě tanečních drog nejedná vždy o fázi rozvinuté závislosti na látce, je pravděpodobné, že se u některých uživatelů vyskytnou problémy.¹⁷⁷ Většina uživatelů přestane užívat extázi po 30. roce života. Patrně to souvisí se skutečností, že převážná část jich užívá látku pouze rekreačně, a to maximálně jednou měsíčně.¹⁷⁸

Jedna z kapitol výroční zprávy EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) o stavu drogové situace v Evropské unii se zaměřila na užívání návykových látek na tanečních akcích a v prostředí zábavy. Podle této zprávy z roku 2006 alespoň jednou extázi užilo 20–90 %, amfetaminy 20–75 % a kokain 20–75 % respondentů čili návštěvníků tanečních akcí v dotázaných evropských zemích. Nejvyšší prevalence konzumace MDMA se zaznamenala v České republice, Francii a Velké Británii, kokainu ve Francii, Itálii a Velké Británii a amfetaminů v České republice, Francii, Maďarsku a Velké Británii. Česká republika patří mezi země s nejvyšší konzumací extáze a amfetaminů (pervitinu) v prostředí taneční scény.¹⁷⁹

Pokud jde o úmrtí způsobené užitím návykových látek, v roce 2004 bylo v zemích Evropské unie nahlášeno 77 úmrtí, které byly spojeny s konzumací MDMA. Mezi lety 2004

---

¹⁷⁴ Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. *Sezóna letních hudebních festivalů začala. Mladí Češi běžně kombinují různé drogy a rizika si nepřipouští*, pozn. 137. [cit. 4.4.2023].

¹⁷⁵ CSÉMY, Ladislav, Pavla LEJČKOVÁ, Petr SADÍLEK a Hana SOVINOVÁ. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD): výsledky průzkumu v České republice v roce 2003*. S. 9.

¹⁷⁶ MRAVČÍK, Viktor. *Zaostřeno na drogy: Rekreační užívání drog*. Úřad vlády České republiky, 2008. Ročník šestý. S. 2.

¹⁷⁷ KANDLER, Michal, pozn. 81, s. 9.

¹⁷⁸ PÁLENÍČEK, Tomáš, pozn. 144, s. 2.

¹⁷⁹ MRAVČÍK, Viktor, pozn. 176, s. 2.

a 2005 bylo v rámci Evropské unie zaznamenáno více než 400 úmrtí, které souvisely s užitím kokainu.¹⁸⁰

V rámci České republiky je míra užívání extáze je stále velmi vysoká. V posledních letech výrazně roste konzumace kokainu, a to zvláště v prostředí noční zábavy.¹⁸¹ V souvislosti s obchodem s extází v České republice dostupnost MDMA neustále vzrůstá. Dováží se osobami různých národností především z Belgie a Nizozemska anebo prostřednictvím dopravních služeb. Počátkem roku 2020 bylo do obchodu s extází zaregistrováno i zapojení vietnamských zvláště organizovaných skupin.¹⁸²

Studie Katedry psychologie FF UPOL z roku 2021 zkoumala užívání nelegálních návykových látek mezi českými studenty středních škol. (Obr. č. 1) Nejčastěji užívanými látkami byly konopné látky, které alespoň jednou za svůj život užila více než třetina dotázaných. Další nejvíce užívanou nelegální látkou byla extáze, za ní následovaly látky s halucinogenními účinky a LSD.¹⁸³

Typ drogy	Chlapci (n=829)	Dívky (n=1 085)	Celkem* (n=1 914)
Celoživotní prevalence užití			
Konopné látky	38,7	37,5	38,0
Extáze (MDMA)	3,3	3,8	3,6
LSD	2,4	2,2	2,3
Pervitin	1,3	1,5	1,4
Kokain	1,3	2,0	1,7
Halucinogenní houby	3,3	2,7	2,9
Těkavé látky	3,1	2,1	2,5
Léky na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře	12,0	21,5	17,4
Prevalence užití v posledních 12 měsících			
Konopné látky	26,2	26,4	26,3
Extáze (MDMA)	1,5	1,8	1,7
LSD	1,7	1,5	1,6
Pervitin	0,6	1,0	0,8
Kokain	0,8	1,2	1,0
Halucinogenní houby	2,0	1,5	1,7
Těkavé látky	1,7	1,5	1,6
Léky na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře	6,5	10,9	9,0

Obr. č. 1: Výsledky studie UPOL v rámci celoživotní prevalence užití a prevalence užití nelegálních návykových látek v posledních 12 měsících mezi studenty českých středních škol (CHOMYNOVÁ a kol., 2022).

¹⁸⁰ MRAVČÍK, Viktor. pozn. 176, s. 2.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² CHOMYNOVÁ, P. a kol., pozn. 164, s. 11.

¹⁸³ Tamtéž, s. 48.

Konkrétně na užívání legálních a nelegálních návykových látek v prostředí taneční zábavy v České republice se zaměřily průzkumy *Tanec a drogy*, které se uskutečnily v letech 2003 a 2007. Tyto výzkumy probíhaly prostřednictvím dotazníkového šetření, které bylo umístěno na webových stránkách *Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti* a v roce 2003 byli dotazováni návštěvníci dokonce i na tanečních festivalech. Věková kategorie respondentů byla v rozmezí 15–30 let (98 % z nich), přičemž jejich průměrný věk byl 21 let.¹⁸⁴

Droga	2003			2007		
	Celoživotní	V posledním roce	V posledním měsíci	Celoživotní	V posledním roce	V posledním měsíci
Konopné látky	91,9	84,4	64,4	91,2	75,8	60,0
Extáze	66,9	54,0	32,5	69,0	49,7	30,0
LSD	45,2	22,8	8,8	43,0	20,7	6,8
Lysohlávky	43,0	20,3	3,5	47,6	19,8	3,9
Pervitin	40,6	24,9	13,8	47,6	28,0	15,8
Kokain	20,1	12,4	4,3	30,9	19,3	7,7
Heroin	6,1	1,1	0,4	6,4	1,2	0,7

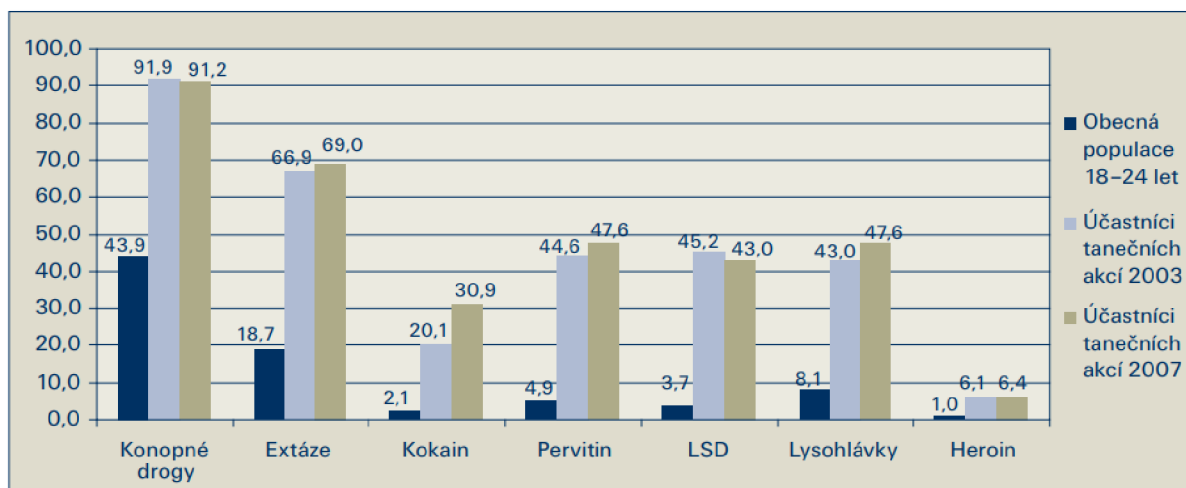
Obr. č. 2: Výsledky výzkumů *Tanec a drogy* v oblasti prevalence užívání nejrozšířenějších návykových látek mezi návštěvníky tanečních akcí v r. 2003 a 2007 (Mravčík, 2008).

Výše uvedená tabulka (Obr. č. 2) shrnuje hodnoty prevalence užívání návykových látek – celoživotní prevalence, prevalence v posledním roce a v posledním měsíci. Z tabulky je patrné, že na prvním místě se umístily konopné látky. Užívání extáze je stále velmi časté. Zvláště prevalence užívání kokainu se zvýšila. V roce 2003 uvedlo 20,1 % respondentů, že alespoň jednou v životě kokain užili a v roce 2007 se hodnota zvýšila na 30,9 %.

Skutečnost, že návštěvníci tanečních večírků konzumují nelegální návykové látky mnohem více než obecná populace potvrzuje následující tabulka (Obr. č. 3), která srovnává celoživotní prevalence konzumace vybraných návykových látek příslušníky obecné populace s prevalence mezi návštěvníky tanečních akcí. Data pocházejí z výzkumu z roku 2006, který organizoval Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Respondenti studie spadají do věkové kategorie 18-24 let.¹⁸⁵

¹⁸⁴ MRAVČÍK, Viktor, pozn. 176, s. 3.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 5.

Obr. č. 3: Srovnání celoživotní prevalence konzumace návykových látek příslušníky obecné populace s návštěvníky tanečních akcí (Mravčík, 2008).

6 Závěr

Cílem práce bylo vytvoření aktuálního souboru informací o elektronické taneční hudbě a objasnit specifika její subkultury. Práce charakterizuje formu tohoto druhu hudby z hlediska její tvorby a obsahu, a to v souvislosti se vznikem nových technologií. Popisuje její prvotní i nově vzniklé žánry a mapuje její vývoj od počátků až do jejího současného postavení ve světovém hudebním průmyslu. Zároveň také představuje subkulturu této hudby, která je tvořena především mládeží.

Pro dosažení stanoveného cíle byly pro zpracování této bakalářské práce využity i fanouškovské internetové weby, které podávají aktuální informace a bylo k nim přistupováno s určitým nadhledem – např. Techno.cz a jejich *Encyklopedie taneční hudby* a další elektronické zdroje zmíněné v seznamu použité literatury. Velkou část zdrojů tvořila také zahraniční literatura. Přínosnými zdroji byly i publikace Karla Veselého nebo Petra Dorůžky. Za zmínku stojí také Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti pod záštitou Úřadu vlády České republiky, jehož výroční zprávy, výzkumy a periodika nabízí velké množství informací nejenom o návykových látkách a jejich prevalenci užívání, ale také o samotné subkultuře.

Práce nabízí srozumitelný souhrn dosavadních poznatků o elektronické taneční hudbě i o její mládežnické subkultuře. Může sloužit k lepšímu pochopení, proč se taková hudba stala současným sociokulturním fenoménem, kterému předcházeli společenský a technologický vývoj. Závěrem této bakalářské práce lze konstatovat, že elektronická taneční hudba si vydobyla místo ve dnešním kulturním životě mládeže, jehož hlavní náplní je návštěva tanečních akcí, na které míří především za hudbou, zábavou a svými vrstevníky.

Bakalářská práce také může sloužit jako podklad k dalšímu zpracování. Zmíněné studie, které se zabývají srovnáním užívání návykových látek v prostředí subkultury elektronické taneční hudby s užíváním v obecné populaci, jsou poněkud zastaralé. Nabízí se tedy možnost vytvoření vlastního aktuálního výzkumu, který by zkoumal tuto oblast a zároveň by poskytl data k porovnání starých údajů s novými. V budoucnu bychom mohli navázat diplomovou prací, jež bude obsahovat kvantitativní výzkum zaměřený na problematiku konzumace návykových látek posluchači elektronické taneční hudby.

Seznam zkratek

BPM – beats per minute – anglické označení tempa vyjadřující počet úderů za minutu

DJ – disc jockey (překlad z anglického jazyka – dýdžej/diskžokej)

EMCDDA – European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction

EDM – electronic dance music (překlad z anglického jazyka – elektronická taneční hudba)

FF – filozofická fakulta

LSD – diethylamid kyseliny lysergové, halucinogenní návyková látka

MDMA – 3,4metylen-dioxy-N-metyl-amfetamin, návyková látka, tj. extáze

MIDI – Musical Instrument Digital Interface

PLUR – peace, love, unity and respect (překlad z anglického jazyka – mír, láska, vzájemnost a respekt)

UPOL – Univerzita Palackého v Olomouci

Seznam použitých zdrojů

Literatura

BREWSTER, Bill and BROUGHTON, Frank. *Last night a DJ saved my life: the history of the disc jockey*. London: Headline Book Publishing, 2006.

BUTLER, Mark Jonathan. *Unlocking the Groove: Rhythm, Meter, and Musical Design in Electronic Dance Music*. Indiana University, 2003.

CSÉMY, Ladislav, Pavla LEJČKOVÁ, Petr SADÍLEK a Hana SOVINOVÁ. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD): výsledky průzkumu v České republice v roce 2003*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006, 120 s. ISBN 8086734943.

DORUŽKA, Petr a WEISS, Tomáš, ed. *Beaty, bigbeaty, breakbeaty Průvodce moderní hudbou 90. let*. Praha: MAŤA, 1998, 321 s. ISBN 8086013413.

CHARVÁT, Jan a Bob KUŘÍK. *Mikrofon je naše bomba: politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku*. Praha: Togga, 2018. ISBN 978-80-7476-137-9.

CHOMYNOVÁ, P. a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. ISBN 978-80-7440-306-4

KANDLER, Michal. *Komunitní spolupráce při zajištění prevence rizik v prostředí taneční scény*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2012. ISBN 978-80-7440-060-5

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 8086734056.

KUBŮ, Pavel, Kateřina ŠKAŘUPOVÁ a Ladislav CSÉMY. *Tanec a drogy 2000 a 2003: výsledky dotazníkové studie s příznivci elektronické taneční hudby v České republice*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. Výzkumné zprávy (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-77-3.

LÉBL, Vladimír. *Elektronická hudba*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1966, 97 s.

MICHELS, Ulrich a VOGEL, Gunther. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-238-3.

REYNOLDS, Simon. *Generation ecstasy: into the world of techno and rave culture*. New York: Routledge, 1999. ISBN 9780415923736.

SANDERS, Bill. *Drugs, Clubs and Young People: Sociological and Public Health Perspectives*. Aldershot: Ashgate, 2006. ISBN 0-7564-4699-8.

SAUNDERS, Nicholas. *Extáze & Techno scéna*. Přeložil Petr PÁLENSKÝ. Brno: Jota, 1996. ISBN 80-85617-93-5.

SUTHERLAND, Roger. *New perspectives in music*. London: Sun tavern fields, 1994, 287 s. ISBN 0951701266.

VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. ISBN 978-80-7637-215-3.

Periodika

Bassline: českomoravské taneční noviny. Pardubice: Bassline Promotion, 2002. ISSN 1213-0400. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:9001b0c0-63b0-11e2-a3fe-001018b5eb5c>

Encyklopedie taneční hudby, 2008. Techno.cz. Novinky na české taneční scéně. [online]. ISSN 1213-7529. Dostupné z: <http://www.techno.cz/rubrika/21/encyklopedie-tanecni-hudby>

Zaostřeno na drogy: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: souhrn zprávy o situaci ve věcech drog v České republice. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003-2014. ISSN 1214-1089. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/>

Jiné elektronické zdroje

DAYAL, Geeta a FERRIGNO, Emily. Electronic Dance Music. In: *Grove Music Online*. 10. Oxford University Press. [online]. 10.7.2012. Dostupné z: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-1002224259>.

EPIC Prague. *Fenomén EDM: Jak to všechno začalo?* [online]. 6.10.2017. Dostupné z: <https://www.epicprague.com/blog/35/fenomen-edm-jak-to-vsechno-zacalo>

HOLKOVÁ, Vendula. Historie a současnost elektronické taneční hudby. In: *Kulturio.cz – Společnost a kultura* [online]. 26.4.2019. Dostupné z: <https://kulturio.cz/pruvodce-svet-edm/>

MATOS, Michaelangelo. "electronic dance music". In: *Encyclopedia Britannica* [online]. 23.11.2016. <https://www.britannica.com/art/electronic-dance-music>

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. *Sezóna letních hudebních festivalů začala. Mladí Češi běžně kombinují různé drogy a rizika si nepřipouští*. [online]. 30.6.2016

[cit. 4.4.2023]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/article/press-centrum/sezona-letnich-hudebnich-festivalu-zacala.-mladi-cesi-bezne-kombinuji-ruzne-drogy-a-rizika-si-nepripousti>

Právní prostor – Informační web nejen pro právníky. *Techno je hudba, potvrdil soud v Německu*. [online]. 8.1.2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/techno-je-hudba-potvrdil-soud-v-nemecku>

ŠAFARÍKOVÁ, Jana. Berlín, hlavní město elektronické hudby. Večírek na celý víkend. In: *Český rozhlas Plus* [online]. 6.9.2015. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/berlin-hlavni-mesto-elektronicke-hudby-vecirek-na-cely-vikend-7690281>

Anotace

Jméno a příjmení:	Klára Vomáčková
Katedra:	Katedra hudební výchovy PdF UP
Vedoucí práce:	Mgr. Filip Krejčí, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Elektronická taneční hudba a její mládežnická subkultura
Název v angličtině:	Electronic Dance Music and Its Youth Subculture
Anotace práce:	Cílem práce je vytvořit aktuální soubor informací o elektronické taneční hudbě a objasnit specifika její subkultury. Práce charakterizuje formu elektronické taneční hudby z hlediska její tvorby a obsahu, představuje hlavní žánry a mapuje její vývoj od počátků až do současného postavení ve světovém hudebním průmyslu. Zároveň také přibližuje posluchače elektronické taneční hudby, kterými jsou především zástupci mladší generace a jejichž ustálené chování je zařadilo mezi subkultury. Popisuje práci DJs, prostředí raves a dalších taneční večírků, na kterých mnozí účastníci užívají návykové látky, a to především extázi.
Klíčová slova:	elektronická taneční hudba, techno, house, trance, drum and bass, dubstep, mládežnická subkultura, DJ, rave, taneční drogy, návykové látky, MDMA
Anotace v angličtině:	The aim of the thesis is to create an update summary of information about electronic dance music and to clarify the specifics of

	<p>its subculture. The thesis characterizes the form of electronic dance music in terms of its creation and content, presents main genres and maps its development from beginnings to current position in the world music industry. Furthermore, it describes listeners of electronic dance music, who are mainly people of the younger generation and whose stable behavior has placed them among subcultures. It defines the work of DJs, the environment of raves and other dance parties, where many participants use addictive substances, especially ecstasy.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>electronic dance music, techno, house, trance, drum and bass, dubstep, youth subculture, DJ, rave, club drugs, addictive substances, MDMA</p>
Rozsah práce:	<p>46 stran</p>
Jazyk práce:	<p>Český jazyk</p>